Scînteia

JURNALUL ROMÂNIEI 1989 – ACUM DOUĂZECI DE ANI

Numărul 177 | Miercuri, 29 iulie 2009 – Sâmbătă, 29 iulie 1989 | DISTRIBUIT ÎMPREUNĂ CU JURNALUL NAȚIONAL

ANTICARII, CĂLĂUZE PE DRUMUL SECRET AL CĂRȚILOR

Toate librăriile oficiale erau sufocate cu literatură propagandistica. Anticariatele erau singurul loc unde mai puteau fi gasite cartţ de valoare

Cărți rare, vânate cu ardoare de bibliofili împătimiți. Plus altele, oarecum mai comune, dar tot greu de găsit. Acum două decenii, chiar dacă nu toți erau niște colecționari devorați de patima plăcerii de a răsfoi o carte rară, foarte mulți români erau totuși cititori pasionați. Iar pe atunci, unii dintre cei care ne puteau oferi o carte bună erau anticarii: o lume ocultă din care noi, oamenii de pe stradă, cunoșteam doar partea cea mai vizibilă.

Vara anului 1989: vitrinele și rafturile librăriilor gemeau sub tone de volume omagiale și cărți de literatură propagandistică. Vremuri de „secetă" intelectuală, când pentru români lectura rămăsese unul dintre ultimele bastioane de rezistență interioară. Timp în care cărțile cu adevărat bune deveniseră o marfă rară, procurată mai ales „pe sub mână". O marfă care, până să ajungă la cititor, circula pe niște „drumuri" complicate, parcurse uneori la lumina zilei, iar alteori pe trasee discrete, știute doar de „inițiați". În cazul în care erai un bibliofil pasionat și îți doreai o carte cu adevărat deosebită, sursa cea mai bună erau însă anticariatele. Răspândite prin tot orașul acestea păreau, la prima vedere, niște încăperi banale, sufocate de mirosul greu de hârtie veche și mobilate cu rafturi cocoșate sub grămezi de hârțoage. Acolo, în spatele acestei aparențe decrepite, ochiul atent al pasionatului descoperea adeseori veritabile comori ale spiritului.

„Viața cărților"

De câteva decenii, Lucrețiu Tudoroiu trăiește doar printre cărți. Pasionat bibliofil, anticar, dar și editor, el cunoaște foarte bine ceea ce, metaforic vorbind, am putea numi „viața secretă a cărților". „Cartea a fost, dintotdeauna, o marfă căutată. Înainte de inventarea tiparului, manuscrisele copiate cu migală, luni și ani la rând costau o avere. Abia după Guttemberg prețurile au scăzut, iar cărțile au devenit ceva mai accesibile. Dar nu atât de ieftine încât să se găsească chiar pe toate drumurile.

(Continuare în pag. a III-a)

JURNALUL ZILEI

La Sfântu Gheorghe se desfășura concursul de muzică ușoară Nufărul '89. Stația de Cale Ferată Iași a obținut titlul de „Erou al Muncii Socialiste". Întreprinderea de piese pentru tractoare Întorsura Buzăului anunța noi realizări „tehnico-economice". De una singură, o mașină unealtă acționa mai multe programe, se lăudau inginerii. Când scria despre invențiile altor țări, presa românească descoperea numai neajunsuri. Informația Bucureștiului demonta una câte una realizările bombardierului „B-2 Stealth", construit de americani, supranumit „avionul invizibil".

Nufărul '89

„E tinerețea vremea iubirii/ E tinerețea cântec minunat/ E tinerețea vremea împlinirii/ E tinerețea cântec neuitat", în interpretarea Mirelei Ursache, din Buzău, au fost versurile la modă ale concursului de muzică ușoară Nufărul '89. Competiția se desfășura în fiecare vară la Sfântu Gheorghe. 48 de concurenți își încercau norocul însă doar 31 erau selectați pentru prima fază a „Nufărului".

(Continuare în pag. a II-a)

Mănăstirea Brâncoveni, redeschisă de sora lui Ceaușescu

A rămas multă vreme o „poveste ascunsă". În plin comunism, în anii '80, o veche mănăstire ctitorită de sfântul voievod Constantin Brâncoveanu a fost readusă la viață (și) cu ajutorul uneia dintre surorile lui Ceaușescu. Elena Bărbulescu – ca și mama ei și a fostului dictator comunist – era o fire profund religioasă. Ne-au mărturisit asta măicuțele mai vârstnice de la mănăstire, care nu au ezitat, cât aceasta era în viață, să se roage pentru ea (mai ales că în ultimi ani suferise de un cancer al măduvei oaselor), iar acum o pun în pomelnice.

Maica stareță Eufrosina Stanciu avea să ne declare, nu demult: „Mă gândesc la boierii și voievozii din neamul Brâncovenilor și parcă le simt pezența între noi. Când plec din mănăstire pentru scurt timp, abia aștept să mă întorc să simt harul și ocrotirea lor". Fire evlavioasă (după mărturiile celor care au cunoscut-o), se pare că Elena Bărbulescu (care în 1989 ocupa funcția de șef al Inspectoratului Județean de Învățământ Olt) era pătrunsă și ea de prezența Brâncoveanului și a fiilor săi, pe care o simțea aievea atunci când se plimba pe aleile mănăstirii. „Educația creștină, religioasă, pe care a primit-o de la mama sa, în casa de la Scornicești, s-a lipit de dânsa mai mult decât de alți frați ai ei...", avea să ne spună și un bătrân pe care l-am întâlnit la izvorul făcător de minuni, despre care se spune că l-ar fi lecuit de o boală de piele pe însuși voievodul Brâncoveanu. Moșul, care se rușinează să ne spună numele – „lăsați, că nu de numele meu aveți dumnevoastră nevoie" –, ne mai povestește că Elena Bărbulescu obișnuia să vină, de multe ori singură, la mănăstire. „Intra în biserică având capul acoperit și se ruga la sfintele icoane cu multă evlavie. Stătea îndelung în genunchi dinaintea icoanei făcătoare de minuni și câteodată când se ridica avea ochii în lacrimi. Numai ea știa ce era și-n sufletul ei...", mai spune bătrânul, care nu crede că „negrul e numai negru și albul numai alb".

Mănăstirea Brâncoveanu a suferit, de-a lungul timpului, mai multe „suplicii". A fost, de exemplu, cazarmă austriacă, în 1727, ca și ospiciu de nebuni, după ce regimul comunist o închide în 1960, în urma decretului dat în 1959 de Gheorghiu-Dej. Efortul de restaurare a început de fapt în 1975, cu refacerea caselor domnești, de către Direcția Monumentelor Istorice.. În 1980 aici vin și primele măicuțe – de la Mănăstirea Clocociov – iar de reînființarea propriu-zisă a mănăstirii se ocupă îndeosebi P.S. Gherasim Cristea, P.S. Calinic Argatu. Lor li se alătură sora lui Ceaușescu. De numele Elena Bărbulescu se leagă, de altfel, în zonă și „legenda" reînființării Mănăstirii Clocociov. „Îi erau foarte dragi aceste două mănăstiri «tovarășei» Bărbulescu", ne mai spune bătrânelul nostru. „Nu știu, o fi făcut ea și rele pe lume, dar Dumnezeu i-o spăla păcatele, că mult bine a făcut pentru sufletele măicuțelor de aici și de la Clocociov". Unii spun că, în 1989, când era la conducerea Inspectoratului Județean de Învățământ Olt, s-a mai folosit de munca măicuțelor „care îi lucrau tot felul de obiecte, pe care le folosea pentru protocolul delegațiilor oficiale pe care le primea" ori chiar că „cerea măicuțelor de la Brâncoveni sau celor de la Clocociov să organizeze mese la care aducea membri ai acestor delegații, care se arătau curioși să afle gustul bucatelor mănăstirești". Măicuțele însă nici nu confirmă, nici nu infirmă situația.

Așa că, chiar dacă spusă pe șoptite, luăm cu noi istoria „tovarășei" iubitoare de cele sfinte, o istorie care pendulează între realitate și legendă contemporană.

Simona LAZĂR

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Tromboflebită din cauza statului la coadă

Ligia avea 55 de ani în 1989 și era inginer geolog. Câștiga în jur de 2.500 de lei pe lună și în vara anului 1989 se chinuia să găsească resursele bănești pentru a-și trata soțul, fost inginer petrolist. „Lucram la un institut de cercetări; eram 1.400 de angajați, față de 400, câți sunt acum. Am făcut și teren la începutul carierei mele, iar când mă întorceam acasă copiii îmi spuneau «tanti». Lucram la realizarea unor hărți. Eu nu am fost membră de partid. De-aia m-am mirat când într-o zi m-a chemat directorul și mi-a spus că a venit o comisie în fața căreia trebuia să mă prezint. Cred că erau de la Securitate, pentru că au început să mă întrebe de toți colegii. Le-am spus numai de bine, nu puteam să spun altceva. Colegii se mai certau în birou și eu îi împăcam, dar nu avea rost să spun lucrurile astea.

Soțul meu a avut un accident la sondă în 1985, care ne-a distrus toată viața. Mai întâi i-a fost pus piciorul în ghips. În 1988 a fost pensionat din cauză că nu mai vedea.

Soțul meu amețea foarte tare și cu greu, ajutată de oamenii de-acolo, de la spital, reușeam să îl aduc până la un taxi."

(Continuare în pag. a II-a)

Trofeul „Condorul" de la Plaiul Foii

Umorul de nișă își făcea „cort" în diverse tabere ce se organizau în frumoasa noastră patrie. Printre acestea, la loc de cinste, se afla Trofeul „Condorul", competiție ce se organiza anual la Plaiul Foii, în Munții Piatra Craiului, și la care erau invitați membrii cluburilor de turism montan din toată țara. În fapt, creația umoristică era doar una din probele de concurs, principalele bătălii fiind purtate în probele cu specific montan – orientare de zi, orientare de noapte, floră-faună, teorie ș.a.m.d. La ediția din iulie 1989, premiul al II-lea a fost adjudecat de Clubul „Albatros" din Galați. Mulțumim domnului Petre Rău, autorul textului premiat, pentru amabilitatea cu care ne-a pus la dispoziție „documentul" ce urmează, precum și fotografia-martor al ploii ce a răvășit tabăra și concurenții de la Plaiul Foii în iulie 1989.
(Dana COBUZ)

Trofeu sub formă de ...trofeu

„Am fost invitat la Plaiul Foii pentru a participa la Trofeul «Condorul». Până aici nimic deosebit. Regulamentul, pe care l-am primit sub formă de împrumut, conținea toate detaliile în legătură cu desfășurarea acestui trofeu. Prima surpriză: am aflat că trofeul se va desfășura sub formă de concurs, cu întreceri sub formă de alergare culturală, cu muzică sub formă de zgomot, cu poezie și mult umor sub formă sportivă, adică fără lovituri sub centură. Totul era clar, sub formă de incertitudine.

Sub formă de detalii se aflau în regulament și orele exacte când se vor desfășura întrecerile. Chiar și orele de ploaie erau prevăzute sub formă inexactă.

(Continuare în pag. a II-a)

DISTINCȚII PENTRU FAMILIA CEAUȘESCU

Ceaușescu și Marcos au semnat „pactul sângelui"

Vizitele oficiale l-au purtat pe Nicolae Ceaușescu și în Filipine. La 9 aprilie 1975, la Palatul Prezidențial Malacanang din Manila, Ferdinand E. Marcos i-a decernat șefului statului român Ordinul Sikatuna Clasa I.

Distincția se acorda persoanelor care aduceau servicii excepționale Republicii Filipine, diplomaților altor state care contribuiseră la relațiile bilaterale, personalului Departamentului pentru Afaceri Externe din insula asiatică.

Titlul distincției se referea la Datu Sikatuna, căpetenia băștinașilor Bohol din Filipine, care semnase un tratat cu conchistadorul spaniol Miguel López de Legazpi. Nu oricum, ci prin „pactul sângelui". Ritualul presupunea ca acei doi șefi să își cresteze brațele (în altă variantă, piepturile), să amestece sângele cu vin și să bea câte jumătate din conținut. În 1885, inspirat de acest obicei, artistul Juan Luna a pictat tabloul „El Pacto de Sangre" (Pactul sângelui), pe care l-a dăruit autorităților de la Manila.

Desigur, în secolul al XX-lea, din „pactul sângelui" rămăsese doar legenda. În schimb, ritualul era amintit prin decorația Sikatuna, înființată la inițiativa președintelui Elpidio Quirino (1953). Inițial, ordinul avea patru ranguri, cărora Diosdado Macapagal și Ferdinand E.

Marcos, predecesorii lui Quirino, i-au adăugat altele.

Imaginea „pactului sângelui" este reprodusă, stilizat, pe medalie. Două brațe încrucișate, ținând pumnale, un soare și un potir realizate din aur apar în relief, pe fundal alb, într-un cerc roșu. Patru raze bifurcate, roșii și aurii, încadrează cercul.

În 1975, Nicolae Ceaușescu și Ferdinand E. Marcos bifau al zecelea an de șefie. În 1986, cu trei ani mai devreme decât „tovarășul", Marcos părăsea puterea după nenumărate scandaluri de corupție, despotism, nepotism și persecuții politice. S-a spus despre el, printre altele, că adunase o avere de miliarde de dolari. A și răposat înaintea lui Ceaușescu, cu trei luni.

Peste ani, cei doi lideri se vor „regăsi", alături de Kim Jong Il, în topul celor mai extravaganți dictatori, realizat de revista britanică The Times. Care vor fi fost extravaganțele „celui mai iubit fiu al poporului" topul nu mai preciza...

Florin MIHAI

CALENDAR

29 iulie (Sâmbătă)
Soarele a răsărit la 5:59, a apus la 20:44
Luna a răsărit la 2:01, a apus la 18:49
Sărbătoare creștină: Sfinții Mucenici Calinic, Mamant și Veniamin; Sfânta Muceniță Teodota cu fiii săi

S-a întâmplat la 29 iulie 1989

● Poliția japoneză a arestat doi militari americani acuzați de introducerea de arme și narcotice în Japonia. Asupra lor au fost găsite arme și 4,5 kg de marijuana, care urmau să fie vândute pe teritoriul nipon

● Un comunicat difuzat de compania sud-coreeană de aviație anunța că, în urma prăbușirii în apropiere de aeroportul din Tripoli (Libia) a unei aeronave sud-coreene, atât pasageri, cât și membri ai echipajului și-au pierdut viața. S-a precizat că avionul s-a prăbușit la 27 iulie, înainte de a atinge pista aeroportului, lovind două case și câteva automobile

● Aproape jumătate din patentele acordate anul trecut în Statele Unite pentru invenții mecanice, electrice și chimice au fost obținute de străini, în majoritate japonezi și europeni. Potrivit unor experți, acest fapt dezvăluia un declin al inventivității tradiționale a americanilor și amploarea racolării de specialiști formați în alte țări

Ramona VINTILĂ

JURNALE PERSONALE

29 IULIE

Soluții pentru completarea distribuției, care a început să se contureze, au apărut și în celelalte zile de probe (de pildă, o probă excelentă pentru Mimi a dat Maria Munteanu de la Cluj, cu rezerva că este, poate, prea tânără pentru rol; rezervă care s-ar putea să o privească și pe Oana Pellea). Practic, cu excepția lui Nedelcu și a lui Lambru, unde nu am încă soluții elocvente, celelalte roluri principale pot fi acoperite.

Mult stimatul tov. Dulea a aprobat, în sfârșit, (să vedem până când) decupajul, cu unele mici modificări de replică.

Dar ce este într-adevăr îmbucurător e faptul că m-am „conectat" la film, am ieșit din starea de apatie și lipsă de chef și m-am pus pe lucru. Să sperăm c-o să mă țină și o să rezolv într-un timp scurt toate problemele de concepție și de producție pe care le am.

Alexandru Tatos, Pagini de jurnal. Ediție alcătuită de Liana Molnar-Tatos, București, Editura Albatros, 1994, p. 536

Și câte gospodării de partid, câte asemenea moșii ale partidului or fi în țară?

(Continuare în pag. a II-a)

Pagini realizate cu sprijinul AGERPRES
Agenția Națională de Presă AGERPRES

TROFEUL „CONDORUL" DE LA PLAIUL FOII

(Urmare din pag. I)

Pentru a fi sigur că nu-mi scapă nimic sub formă de lipsă, înainte de a pleca din Galați am telefonat la Brașov pentru a mă interesa ce echipament ar fi în pas cu vremea. Dragoș în persoană m-a informat că nu e nevoie să-mi iau flanelatele, pentru că la Plaiul Foii sigur nu se va petrece nimic mai mult decât viscol. Printre altele, mi s-a cerut să aduc cât mai mulți umoriști, pentru a întreține atmosfera caldă pe perioada când plouă. Se prea poate ca zilnic, între orele 15:00 și 15:15, organizatorii să fi așteptat sosirea delegațiilor în stația Zărnești. Dar așteptarea aceasta s-a desfășurat sub formă de formă. Au fost puse la dispoziție cinci autocare sub formă de căruțe, toate din dotarea clubului local «Condorul».

Și iată-mă ajuns la Plaiul Foii, unde organizatorii au ridicat de jur-împrejur un zid chinezesc sub formă de Piatra Craiului, pentru a fi departe de orice sursă de publicitate sub formă de radio, televiziune, presă sau presiune. Am aflat, chiar de la bun început, că organizatorii i-au mituit pe cei de la stația Meteo pentru a menține un timp temperatura constantă, sub formă de cer aproape senin. Dar s-a văzut clar că le-a dat foarte puțin. Cei din zonă au fost rugați să înceteze aversele și descărcările electrice sub formă de amenzi grosolane și înjurături subțiri împotriva poluării sonore și atmosferice.

Prima probă de preselecție a fost una sub formă de groază. Ea s-a desfășurat chiar în prima noapte, când doi dintre organizatori, prevăzând că spațiul rezervat taberelor va deveni insuficient chiar din a doua zi, au mânat înspre tabăra concurenților un urs înfometat, de naționalitate autohtonă.

Dimineața, câteva corturi au fost strânse în grabă și astfel s-au mai făcut câteva locuri libere sub formă de lipsă de participanți. A doua noapte a urmat o probă originală de selecție preculturală, probă la care amicul meu Licurici, trecând de trei ori prin fiecare tabără, a cântat de 40 de ori duioasa poveste a congotierului. El a fost răsplătit din plin cu recunoștințe veșnice, sub formă de banane autohtone.

A urmat apoi proba de somn, sub formă de sforăit, în care au fost numerotate corturile prăbușite sub șoc. Imediat după aceea a urmat marea probă de rugăciune, într-o terapie de grup care a inclus demersuri pentru voie bună sub formă de vreme bună.

Despre mine, ce să vă spun? Eu, dragii mei, sunt un proaspăt prieten al munților. Vin pentru a doua oară la munte și, dacă s-ar desființa rucsacul și cortul, s-ar putea să revin. De ce? Pentru că îmi place să urc, să urc sus, sus de tot, până în vârful schemei, unde sper că voi găsi un scaun mai comod. Nu mă tem de cei care urcă înaintea mea, întrucât ei sunt mai în formă ca mine, au ceva greutate în spatele lor, nu sub formă de rucsac sau cort, ci sub formă de unchi sau mătuși. Sunt adeptul urcatului cu schiuri și coborâtului de-a berbeleacul.

Pe muntele acesta am urcat până acum o singură dată și am coborât de mai multe ori, sub formă de bolovan. Nu contează vremea, pentru că și așa cei de la Meteo se zgârcesc în pronosticuri sub formă de timp probabil. Pentru ei în fiecare zi este soare, căldură, ploaie, ninge sau viscolește sub formă de toate pentru toți. Din acest punct de vedere, eu sunt puțin mai ferm. Pentru mine nu plouă decât atunci când se desfășoară un trofeu montan. Și, revenind la trofeul «Condorul», aici, conform cu cele anunțate în program, am avut parte de multe surprize plăcute.

Duminică, de exemplu, după prima surpriză oferită sub formă de ploaie-ploaie, ne-am trezit dotați cu o frumoasă

Concurenții adunați în tabăra de la Plaiul Foii au săpat șanțuri ca să se scurgă apa din fața corturilor. Întâmplarea a fost menționată și în textul umoristic „Trofeu sub formă de... trofeu" FOTO: Arhiva personală Petre Rău

piscină în fața corturilor. De când visam așa ceva! Să ies din casă și să calc în piscină! Ca, de altfel, și ieșitul în aer liber sub formă de budă. Terenul fiind umed și nesigur, s-a apelat la un procedeu vechi, cunoscut încă de pe vremea când Adam culegea pudic frunze pentru Eva, iar ea le azvârlea cu drăgălășenie atunci când începea să o deranjeze între picioare. Procedeul nostru a constat în construirea unor diguri de frunze și mâl, pentru ca apa să nu mai aibă curajul să pătrundă în corturi sub formă de noroi. Șlagărul ultimelor două zile a fost: «Mamă, unde ești/ Bate-mă de vrei,/ Dar vino să mă iei/ Și să mă încălzești». Vă zic vouă, în zilele acestea ploioase mi-a fost dor până și de soacră-mea.

Organizatorii au fost foarte atenți cu ploaia abătută asupra noastră și ne-au dotat cu folii de polietilenă sub formă de saci de dormit, pe care se putea citi inscripția fabricii: «Bagă-te sub ea/ Și nu te va uda!». După ploaie, tabăra noastră arăta ca aceea a lui Baiazid, dar sub formă de creșă cu program prelungit. Cu toate acestea, întrecerile s-au desfășurat după program, doar cu două zile întârziere. La proba de orientare turistică în grup, s-a impus să fie cucerite toate posturile instalate. Câteva grupuri însă, neinterpretând corect articolul din regulament, au luat și cele două posturi de miliție întâlnite pe traseu, motiv pentru care nu s-au mai întors după trofeu. Tot în mijlocul naturii diluviene s-a desfășurat și concursul de «Miss Plaiul Foii», un adevărat spectacol de poezie, dans, mimă și gastronomie, toate sub formă de pofte. Datorită frigului abătut sub formă de ger, organizatorii au impus concurentelor multă decență vestimentară, motiv pentru care fetele s-au prezentat în concurs împachetate sub formă de mumii.

Câștigătoarea probei de recitare a fost soția juriului, care a recitat tare, din tot pieptul, udându-și cel mai des buzele cu limba. Proba de mână a fost câștigată de Licurici, sub formă de aplicație imediată. Proba de gastronomie a fost revendicată de Dragoș, care ne-a împărtășit foarte detaliat din calitățile sale prezentate sub formă de gospodină. Îi dorim o soție care să citească toată ziua presa și să meargă la toate meciurile echipei FCM Brașov".

Petre RĂU
Plaiul Foii, iulie, 1989

ARTICOLUL ZILEI

Târgoviște: „Contemporania '89"

Un concurs cinematografic este întotdeauna un eveniment. Când este marcat de tradiție, când scopul său este de a aduce în memoria juriilor și a participanților realitatea într-o multitudine de ipostaze, cum sunt de pildă realitatea impresionantei și inconfundabilei construcții socialiste românești sau mărturiile despre istoria bogată și exemplară a poporului român, străbătută de un profund caracter umanist, un astfel de concurs este un eveniment cultural și educativ de primă mărime. Deci, la cea de-a XIV-a ediție a sa, „Contemporania" – concurs rezervat documentarului românesc, organizat sub auspiciile Întreprinderii Cinematografice a județului Dâmbovița, Consiliul Județean Dâmbovița al Sindicatelor, Comitetul de Cultură și Educație Socialistă a municipiului Târgoviște – și-a reconfirmat statutul său de cea mai importantă manifestare de gen din contextul generos, emulativ al Festivalului național „Cântarea României". Pentru că, atât la secțiunea profesioniști, cât și la secțiunea amatori concursul cinematografic târgovișteanа a reunit producțiile unor studiouri cu „firmă" bine consolidată („Alexandru Sahia", studioul Armatei, al Ministerului de Interne), cât și peliculele unor cinecluburi din 15 județe ale țării.

Dintre acțiunile care au punctat spațiul de manifestare al concursului, polarizând benefic interesul publicului, amintim simpozionul „Filmul documentar românesc în Epoca Nicolae Ceaușescu" (au susținut comunicări Georgeta Barău, secretar al comitetului județean Dâmbovița al PCR, Ileana Berlogea, rector al Institutului de Artă Teatrală și Cinematografică București, Virgil Calotescu și Nicolae Cabel, regizori); mese rotunde și dezbateri având drept temă contribuția filmului documentar la mobilizarea oamenilor muncii în realizarea sarcinilor de producție la opera de formare revoluționară a omului nou; gale cinematografice sub genericul „Realizări ale epocii contemporane oglindite în filmul documentar", care au avut loc în unele localități din județul Dâmbovița.

Filmele înscrise în concurs au reargumentat peremptoriu un fapt îndeobște cunoscut, vocația filmului documentar de a fi un cronicar obiectiv al acestui timp de eroice împliniri revoluționare, dar și de a surprinde adevăruri fundamentale ale multimilenarei istorii a poporului român. Căci peliculele cineprofesioniștilor ori unele realizări ale cineamatorilor au pledat și la această ediție a „Contemporaniei" în favoarea actului de educație; de altfel, fiecare dintre producțiile trecute prin „filtrul" de exigență al juriilor, dar și prin „focarul de interes" al publicului depun mărturie despre edificările eroice ale patriei de azi – ctitorii impresionante, inspirate verticale ale viitorului comunist, cât și despre trecutul istoric tulburător și pilduitor al destinului poporului nostru.

Stăruind asupra câtorva filme laureate ale concursului, o facem având conștiința faptului că juriul (în cazul cineprofesioniștilor) a acordat cu atenție circumspecție girul său producțiilor „luate în vedere", consensul realizându-se după pertinente dezbateri.

„Pagini din cronica Marii Uniri" (Trofeul Contemporania) este o monografie-epopee a acelei clipe unice de istorie care a validat României dreptul la deplina sa unitate națională. Pompiliu Gîlmeanu, în dublă ipostază de scenarist și regizor, a înfăptuit un travaliu acribic – s-a adresat unor surse-document inedite, a recompus o lume de gânduri și fapte, lumea românească a Transilvaniei în pragul și în momentul Unirii celei Mari. A reușit, pentru că nu a narat pur și simplu faptul unic de istorie, ci l-a pus în acord cu sentimentele de atunci și de acum ale unui întreg popor.

Am văzut și ne-a tulburat acel „Revoluția salvează națiunea" în care Dumitru Seceleanu și Augustin Moșoia au atacat o partitură dificilă, realizând un poem ritmat de sacră trăire de patrie a lui Avram Iancu sau acel „Badea Ghoerghe – Gh. Pop de Băsești", portret de patriot lucid, „transfocat" cu inspirată concizie de Doru Cheșu, ori „Monedele" – dialog între civilizații, unde Radu Panaite și Cristina Prieanu au întreprins o operă de pasionați numismați, punând în valoare rolul monedei de liant între popoare și civilizații.

Dar au mai fost și filmele despre cea mai fierbinte și tonifiantă actualitate a patriei în zidire de sine și pentru viitor, acele mărturii despre noi înșine acum, într-o epocă de eroice împliniri, și care s-au numit „Râul Mare, Retezat – minuni în Țara Hațegului" (scenariul și regia Eugen Gheorghiu, imaginea Eugen Lupu), ori aspirația de zbor întru devenirea în lumină, pelicula metaforă „Desprinderea" de Doru Matei.

A fost în concurs și un film „de autor", semnat de Mircea Bunescu, „Crochiu – Ion Irimescu". Este un film demn de antologat într-o posibilă „arhivă de succese" a documentarului românesc. Construit cu sufletul, acest „crochiu" este un admirabil eseu despre pictură, despre muzicalitatea ei, arta lui Ion Irimescu fiind un excelent pretext, inteligent ales pentru demersul cineastului, care a dorit să formuleze astfel o opinie inedită asupra rostului artistului în mijlocul lumii.

Iscusința autorilor lor ținând loc de profesionalism, au venit cu sinceritate și viață „trăită în direct" filmele cineamatorilor. Fie că numim, de pildă, „Unde Siretul își adună apele" (Sindicatul ACH Siretul-Bacău), „Profesiunea: actor" (cineclubul Teatrului Al. Davila Pitești), „Cetatea" (Sindicatul Întreprinderii de Utilaj petrolier Târgoviște), „Orașul din mijlocul câmpiei" (Sindicatul Întreprinderii de aparataj electric pentru instalații Titu) sau „Pădurea care plânge" (Sindicatul Întreprinderii Antrepriză Construcții Ploiești).

În confruntarea cinematografică de la Târgoviște, filmul-documentar românesc a câștigat și fără îndoială va avea de câștigat din schimbul de experiență colegial dintre profesioniști și amatori. Lucru care în zilele celei de a XIV-a ediții a „Contemporaniei" a fost îndeobște recunoscut, constituind, de altminteri, benefica stare de spirit declanșată de marele Festival național al culturii și educației „Cântarea României".

Cinema, nr. 7/1989

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. I)

Cât pământ au smuls ele obștii țărănești? După gospodăriile colective, înființate gospodăriile de stat, care au luat nu numai pământul moșiilor, dar și din pământul satelor; și acum, de vreun deceniu, gospodăriile partidului, care rod, iau cu japca pământul satelor, al CAP-urilor. Sub domnia acestui ctitor de țară, practic, a început prădarea: a treia formă de proprietate și unic moștenitor el, Stăpân peste întreaga țară.

O tactică, o hoție istorică, nemaiauzită (mă întreb dacă în URSS ori în alte țări socialiste există asemenea jafuri de partid, domenii-tabu ale partidului?).

... Iar pârliții noștri de consăteni se bucură că au unde fugi din CAP; că le-a venit un stăpân mai mare și mai tare, care le dă bani la ziua-muncă; ba mai au și de unde fura puținul la care au ei dreptul, nu? Și se mai bucură că, datorită gospodăriei partidului, le rămâne satul nedemolat, neîmprăștiat în patru vânturi (totdeauna, nu-i așa?, moșiile au oploșit în apropiere satele de robi, pentru muncile sezoniere!).

Și uite că nu pot sfârși aceste însemnări din Bărăgan, că nu mă pot opri, că există încă înăuntru acel ochi al treilea, al reporterului care nu a murit la vreme, din nenorocire pentru mine sau pentru ei...

Halal „Câmpia Soarelui"! Aș vrea să știu ce duioase, entuziasme laude, aș fi în stare să mai închin azi câmpiei natale ...

Florența Albu, Zidul martor (Pagini de jurnal) 1970-1990, București, Cartea Românească, 1994, p. 419

Credeam că s-a terminat. Surpriză! A doua zi la fel. De când ies în stradă am coadă. Toată ziua. Mă fâțâi mult, ca să știe băieții pe ce iau leafă. Casa Scînteii, teatrul, Bucureștii Noi, ATM, Dealul Patriarhiei, stații, aglomerație. Am chef de joacă. Mă ascund, îi observ cum acționează. Sunt cinci-șase, au două Dacii. Mă opresc într-un gang (în blocul Unic) să dau telefon și băieții intră în panică, aleargă bezmetici de-a lungul străzii. Ne zărim reciproc, ei răsuflând ușurați și, o clipă mai târziu, își iau mutrele standard, preocupate să privească vitrinele, trecătorii etc. Cobor într-o stație aglomerată de metrou. Și aici aștept un metrou până se umple, mă fac că urc și, în ultima clipă, mă răzgândesc. Sunt mulțumit, văzusem figura în French Connection. M-am bucurat prea devreme, alți doi mă așteptau, unul își pune un pulover albastru și nu mai „citește" ziarul. Încerc să scap pe la Televiziune. Ies din metrou primul și o iau în fugă spre ieșire, cu gândul să prind autobuzul. Ghinion, vine prea târziu și băieții m-au flancat iar. În Bucureștii Noi, parchează una dintre mașini pe o stradă lăturalnică. Mă duc spre mașină și, când ajung la cinci metri, să-i întreb „ce vrei, mă musiu?", șoferul smucește volanul și dispare. Rămâne cealaltă mașină, nu o zăresc. Unul dintre tipi stă pe scările Casei de Cultură și rontăie bomboane. Mă urc într-un maxi-taxi și ajung înapoi acasă. M-am lămurit și mă așez în spate. Amândouă mașinile au apărut. Interesant, una face mereu manevra că o ia la dreapta, dar continuă să se țină după maxi-taxi. Le notez vizibil numerele, iar și-au schimbat ținuta, a apărut o șapcă, o haină, niște ochelari. Îmi vine să râd. Urmărirea are și aspecte amuzante. Mi-ar fi plăcut să mă duc la ei, să-i întreb „ce doriți, vă spun eu programul, vă faceți raportul și gata, duceți-vă acasă". Mă duc la Casa Scriitorilor ca să mă arăt, dacă le trece prin minte să mă aresteze sau să mă facă să dispar. Prea sunt mulți pentru unul singur. Îl iau și pe G. cu mine, să verificăm tărășenia. Unul îmi zice că-s mitoman, că mi s-a părut, c-o fac pe interesantul. Scopul meu este exact această rumoare, care sper să mă apere. Verific cu G. o jumătate de oră urmărirea, ne și ciocnim cu ei ca-ntr-un film burlesc în fața Catedralei Sf. Iosif. Vin însoțit spre casă, am paznici, aceeași Dacie. Șoferul dormitează cu capul pe volan.

A doua zi. Nimeni cu mine. O clipă nedumerit, singur. Gata, nu mai sunt periculos. C. e încă în țară. Mă obișnuisem cu onorurile escortei. Sau nu o observ. Era limpede pentru ei că-i identificasem și regulile jocului din ultimele două zile nu mai erau valabile. Fixez mutrele oamenilor, întru pe o stradă pustie, cea mai bună tehnică de a vedea dacă ești urmărit. Aha, sunt! O gospodină pașnică are curiosul obicei de a-și ține sacoșa la gură. (...)

Stelian Tănase, Acasă se vorbește în șoaptă. Dosar & Jurnal din anii târzii ai dictaturii, Compania, 2002, p. 96-97

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Tromboflebită din cauza statului la coadă

(Urmare din pag. I)

„Își punea colegii să semneze condica în locul lui, iar ei au amenințat că-l părăsc dacă nu merge la doctor. I-au zis că îi vor face referat la conducere. La spitalul de ochi, m-a chemat medicul deoparte și mi-a spus: «Pregătiți-vă, că o să aveți un orb în casă!». Soțul meu a crezut că are cancer și de asta se ascunde doctorul de el. Dar nu avea cancer. Și în scurt timp a orbit complet. S-a pensionat și stătea toată ziua acasă, nu putea să facă nimic, iar eu, după serviciu, mă duceam în Piața Matache și mă așezam la diverse cozi. Uneori, veneau copiii de la școală și îmi luau locul la coadă. Mi-aduc aminte că odată, după ce la 7:00 seara mi-a închis vânzătoarea ușa în nas și n-am reușit să mai cumpăr nimic, am venit acasă cu tromboflebită și a trebuit să stau o lună în concediu medical. Stăteam până la 12:00 noaptea să gătesc, apoi vorbeam cu soțul meu, care se plictisea singur toată ziua.

În 1989, am mers o vreme zilnic la Spitalul Militar cu soțul meu, care a făcut acolo 120 de injecții în ochi. Trebuia să le duc medicilor cafea și țigări și aveam tot timpul datorii la serviciu, că de acolo cumpăram produsele astea. Medicii nu cereau, dar el se temea că nu îi vor face bine injecțiile și atunci simțea nevoia să le bage de fiecare dată ceva în buzunar. După injecții, a urmat alt calvar. Crioaplicațiile. Adică niște proceduri în care i se trimitea în cap bolnavului un suflu de aer foarte rece, să îi înghețe vasele de sânge".

(a consemnat Irina MUNTEANU)

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. I)

Printre participanți s-a afirmat atunci și Trio Galax, format din Daniela și Angela Galanton și Stela Axinte, eleve la Școala Populară de Artă din București, la clasa Mihaelei Runceanu și a lui Ionel Tudor. Tinerele talente într-ale muzicii ușoare se produceau și în alte concursuri, precum „Când castanii înfloresc" (Ploiești), „Cântecul orașului" (Râmnicu Sărat), „Voci de primăvară" (Botoșani), „Amara", „Să cânte tinerețea" (Focșani).

Ceferiștii ieșeni, „eroi ai muncii socialiste"

La Teatrul Național „Vasile Alecsandri" din Iași s-a desfășurat festivitatea conferirii titlului de „Erou al Muncii Socialiste" Stației de Cale Ferată Iași. În ultimii patru ani, unitatea feroviară moldoveană ocupase prima poziție în întrecerile socialiste de profil. Au onorat ceremonia Maria Ghițulică (prim-secretar al Comitetului Județean de partid), Pavel Aron (ministrul Transporturilor și Telecomunicațiilor), Ștefan Korodi (secretarul Consiliului Central al Uniunii Generale a Sindicatelor din România). Din sală, muncitorii stației au „savurat" momentul înmânării diplomei de onoare și a steagului roșu de unitate fruntașă în întrecerea socialistă pe țară. În final, vorbitori și aplaudaci au mulțumit cu toții secretarului general Nicolae Ceaușescu, printr-o telegramă. „Pentru noi, cei care trăim și muncim în acest mare oraș al vechilor și, mai cu seamă, al noilor zidiri socialiste, cetate a industriei, științei și culturii românești, este un adevăr incontestabil că marile înfăptuiri din cei 24 de ani de când vă aflați în fruntea partidului și poporului, mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, nu ar fi fost posibile fără clarviziunea și cutezanța dumneavoastră revoluționară, fără grija și atenția cu care militați pentru dezvoltarea armonioasă, echilibrată a tuturor zonelor țării."

Unealta-miracol

Întreprinderea de piese pentru tractoare Întorsura Buzăului anunța noi realizări „tehnico-economice". De data aceasta capacitatea „creatoare" reieșea din instalarea unei mașini unelte care acționa de una singură mai multe programe și a dispozitivului de rabatare pentru cabina MAN diesel. „Menționăm că, încă de luna trecută, în hala monobloc a întreprinderii a fost creat un dispecerat operativ care urmărește permanent și asigură aprovizionarea materială ritmică, în avans, a fiecărui loc de

Scînteia
ORGAN AL COMITETULUI CENTRAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN
Anul LVIII Nr. 10 601 Sîmbătă 29 iulie 1989 6 PAGINI - 50 BANI

PLANUL ÎN ÎNTREAGA ECONOMIE REALIZAT ÎNTEGRAL
– până la 23 August pe opt luni, până la Congresul al XIV-lea pe întregul an!

TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU, ÎMPREUNĂ CU TOVARĂȘA ELENA CEAUȘESCU

muncă, nota ziarul Cuvântul Nou (jud. Covasna). Valorificarea acestei rezerve interne pe linia mai bunei organizări a muncii conduce la un spor fizic de producție de trei cabine zilnic. Extinderea profilului de fabricație începând din acest trimestru, flexibilizarea tehnologiei de fabricație a cabinelor la parametri superiori de eficiență – iată câteva acțiuni prioritare care vin să confirme capacitatea și inteligența tehnică a acestui colectiv de oameni ai muncii". Totuși, munca manuală rămânea „cheia" succeselor. Se „remarcaseră" în ultimele luni, printre alții, Constantin Dragomirescu (frezor), Ioan Găitan (sudor) și Vasile Neagoe (frezor), fruntași ai întreprinderii.

S-a inventat „acul dentar"

De câteva luni, în Sectorul 1 al Capitalei, sub coordonarea Spitalului Clinic Grivița, se inaugurase Dispensarul policlinic din Str. Luterană, specializat în stomatologie. Printre altele, pe lângă operații, medicii inventau acolo fel de fel instrumente. La dispensarul amintit, în așteptarea instalației de laser, stomatologii descoperiseră... acul dentar. Brevetat de Oficiul de stat pentru invenții și mărci, acul fusese realizat cu sprijinul Întreprinderii de Mecanică Fină. Era confecționat pe baza unui liant cu pulbere abrazivă, ce depășea în duritate dentina. Cu ajutorul acestei invenții, se efectuau operații cu ac-sondă Miller, cu ace de lărgit și prelucrat canale, cu ace propulsoare de material pentru obturarea de canal. Autorii produsului erau Dragoș Penteleiciuc (stomatolog), Petre Dobrescu (inginer), Mugur-Bucur Caracaș (inginer).

Avionul invizibil versus „progrese vizibile în dezarmare"

Când scria despre invențiile altor țări, presa românească descoperea numai neajunsuri. Bunăoară, Informația Bucureștiului demonta, una câte una, realizările bombardierului „B-2 Stealth", construit de americani, supranumit avionul invizibil. Ultima „mândrețe" a Pentagonului își datora numele imposibilității de a fi detectat de radarele convenționale. Citând New York Times, ziarul bucureștean semnala lentoarea lui B-2, care l-ar fi făcut o pradă ușoară pentru rachetele intercontinentale. Un avion costa, după primele estimări, 530 milioane de dolari, fiind cel mai scump bombardier din lume. Sub semnul întrebării era pusă și politica statului american de reducere a forțelor nucleare strategice cu 50%. „Ar fi deci de așteptat ca, în locul aparatelor nucleare pretins invizibile, să se acționeze deschis și clarvăzător pentru progrese vizibile în tratativele de dezarmare, pentru acorduri care să prevadă eliberarea umanității de coșmarul nuclear", conchidea Informația Bucureștiului.

Florin MIHAI

Anticarii, călăuze pe drumul secret al cărţilor

(Urmare din pag. I)

Cu timpul, alături de cei care, din diverse motive, căutau noutăţile de ultimă oră a apărut o specie nouă: colecţionarii de cărţi, cu cât mai vechi cu atât mai scumpe. Iar existenţa lor a dus la apariţia unor negustori de elită: anticarii. Comercianţi, dar de un soi cu totul aparte. Pentru că, dacă se respectă, ei sunt, în acelaşi timp, şi oameni de spirit.

Care, în plus, au şi nişte abilităţi de comunicatori ieşite din comun, cu vaste contacte interumane, întinse în toate mediile sociale. Anticarul adevărat a fost dintotdeauna un personaj extrem de complex". Este drept că, în primii ani de după instaurarea regimului comunist, semianalfabeţii activişti de partid nu dădeau prea multe parale nici pe cultură şi nici pe cărţi. Dar cu timpul situaţia s-a schimbat: cuvântul scris, adunat în pagini tipărite, a început să aibă din nou căutare. Alături de librării, anticariatele au reintrat, treptat-treptat, în circuitul cultural. Dar nu oricum, ci într-o formă specifică regimului comunist.

Un altfel de comerţ

Privind cu detaşarea dată de trecerea ultimelor două decenii, Lucreţiu Tudoroiu are acum o imagine clară asupra fenomenului: „În ceea ce priveşte forma de organizare, în 1989, anticariatele aveau toate calităţile, dar şi defectele specifice comerţului socialist. Vânzarea şi cumpărarea de carte veche era instituţionalizată, iar din punct de vedere strict oficial era, de fapt, un monopol de stat. Prin anii '60 mai existau încă anticari individuali, care se mişcau liber pe piaţă. Dar, în anii '80, vânzarea de carte veche în afara cadrului oficial constituit de anticariatele de stat intra sub incidenţa legii, încadrată la capitolul speculă". Ceea ce vedeam noi intrînd într-un anticariat era însă doar „vârful aisbergului". De multe ori, adevăratele valori nu erau expuse pe rafturi, ci se ofereau discret doar cunoscătorilor ori colecţionarilor, care, aflând despre existenţa lor, le comandau şi le primeau direct din mâna anticarului. Anticarii înşişi erau nişte personaje cu mult mai complexe şi mai exotice decât păreau la prima vedere. Unii, educaţi şi deosebit de rafinaţi, veneau direct din vremurile interbelice. La fel de competenţi, alţii s-au format „ucenicind" pe lângă cei dintâi. Incluşi în elita bucureşteană a breslei, Enescu, Mihuţ, Akterian ori Sterescu au fost doar câteva dintre celebrităţile domeniului. Au existat chiar şi dinastii de anticari, cazuri în care membrii unei familii, precum Ballak, şi-au predat ştafeta de la o generaţie la alta.

Intermediarii

Vânzătorul bonom care ne conducea printre rafturi şi, dacă eram curioşi, ne putea ţine o prelegere savantă despre istoria unei cărţi anumite era doar una dintre faţetele „afacerii".

Veriga ocultă, pe cât de ascunsă pe atât de indispensabilă, era „intermediarul", omul de contact dintre anticariat şi „clienţii" dispuşi să vândă cărţi de valoare. Bineînţeles că el nu făcea „muncă voluntară": ca orice alt intermediar, şi „geambaşul de cărţi" primea un comision, a cărui valoare era stabilită înainte de încheierea afacerii. Comision preluat de anticariat şi inclus în preţul de vânzare al cărţii. Marea „lovitură", visată de orice anticar, era tranzacţionarea integrală a unor biblioteci particulare. Achiziţionarea se făcea „en gros", la un preţ stabilit de comun acord cu proprietarul. În schimb, vânzarea se făcea „la bucată" la un alt preţ, adeseori foarte piperat. Astfel, au reintrat „în circuit" cărţile de specialitate ale unor avocaţi sau medici celebri, dar şi cele ale unor mari oameni de cultură despre care învăţam la şcoală. Demolarea vilelor de lux din zona Uranus a adus pe piaţa cărţilor un mare număr de biblioteci scoase la vânzare. Înghesuiţi cu forţa în apartamente de bloc de două-trei, maximum patru camere, foştii proprietari s-au văzut nevoiţi să renunţe la cărţile lor, adunate de-a lungul câtorva generaţii.

Existau şi „intermediari" solitari, care acţionau pe cont propriu. Dar viaţa acestora era cu mult mai complicată, căci majoritatea lor se aflau, într-un fel sau altul, în atenţia Securităţii. Sau, după cum spune Lucreţiu Tudoroiu: „Pe atunci, ca să fii intermediar pe cont propriu, ori trebuia să ai nervi de oţel şi un noroc fără margini, ori să faci parte din ceea ce acum se numeşte «sistem», adică să colaborezi cu băieţii cu ochi albaştri". Intermediarii pe cont propriu ori erau urmăriţi de Securitate, ori erau „informatori". Ori şi una şi alta. Iar asta, din două motive distincte. Vânzarea unei biblioteci de valoare putea să fie un semnal că proprietarul intenţiona să plece din ţară. De obicei ilegal. Ori informaţiile privitoare la acest aspect erau foarte importante pentru cei de la „Secu".

Cărţile interzise

Cel de al doilea motiv pentru care „intermediarii" se aflau în atenţia Securităţii este faptul că în ţara noastră, chiar şi în anul 1989, încă mai existau „cărţi interzise". Totul a început în 1948, când autorităţile comuniste au alcătuit un inventar numit sec „Publicaţii interzise". Era pe vremea când cultura era considerată un viciu burghezo-moşieresc, iar cărţi şi biblioteci întregi au fost arse, exact ca pe vremea Inchiziţiei. În deceniile următoare, deşi situaţia se mai calmase, anumite titluri nu trebuiau, totuşi, să ajungă la oamenii de rând.

Când apăreau, asemenea cărţi erau achiziţionate şi preluate la „Fondul special" al anticariatelor. De acolo, erau cumpărate de marile biblioteci şi depuse tot într-un „Fond special". Loc unde puteau fi consultate doar de anumiţi specialişti care aveau nevoie, chiar şi ei, de o droaie de aprobări. Ori, ţinându-i sub control pe „intermediari", Securitatea împiedica astfel de cărţi să ajungă direct la public. Spre exemplu, în 1989, erau interzise chiar şi cărţi privitoare la istoria comunismului. Astfel, erau interzise cele de natură trotkistă, dar şi cele care conţineau cuvântări sau linii directoare prezentate la anumite Plenare sau Congrese ale PCR.

Un incunabul pentru Ceauşescu

La sfârşitul anilor '80, brutele analfabete aduse la putere de tancurile sovietice dispăruseră de mult timp din viaţa politică a României. Şi, chiar dacă acum ni se pare greu de crezut, anumiţi activiştii din elita politică începuseră să se intereseze de artă şi cultură.

Unii dintre ei erau doar snobi. Alţii erau însă nişte cunoscători adevăraţi. Beneficiar al unui subtil simţ artistic, fostul ministru de Externe Ştefan Andrei era colecţionar de tablouri. Şi, cu toate că slujea un regim ateist, el avea şi o superbă colecţie de icoane. În plus, era şi un bibliofil redutabil. La fel ca şi Ion Gheorghe Maurer, Gogu Rădulescu ori Silviu Brucan. O pasiune superbă, care i-a pus, pe fiecare dintre ei, în contact cu lumea anticarilor din Capitală. Tuturor celor care nu au cunoscut-o personal li s-ar putea părea poate ciudat să afle că Zoe Ceauşescu a fost şi un pasionat colecţionar de cărţi. Fascinată de Mihai Eminescu, ea adunase o bogată colecţie de cărţi, mai vechi sau mai noi, dedicate poetului nostru naţional. Iar apropo de familia Ceauşescu, printre anticarii din Capitală se vorbeşte şi acum despre un episod straniu din viaţa lui Nicolae Ceauşescu, un episod care l-a introdus, fie şi temporar, în lumea colecţionarilor de carte rară. Pe la mijlocul anilor '80, la una dintre zilele sale de naştere, a primit din partea PCR un cadou rarisim: un exemplar al lucrării „Chronica Universalis", incunabul tipărit la München prin anii 1493-1495.

O lucrare excepţională, cea mai bogat ilustrată din acea perioadă de început a tiparului european. Printre gravurile conţinute se număra şi o primă reprezentare cartografică, bineînţeles fantezistă, a Valahiei medievale. Probabil că acesta a şi fost motivul pentru care i-a fost dăruit. Cartea aparţinuse unei familii de pensionari din Bucureşti. De la anumiţi anticari, Secretariatul de Partid a aflat despre ea şi contrar a ceea ce ne-am aştepta, a cumpărat-o la un preţ foarte bun. Oamenii se gândiseră la 20.000 de lei, dar până la urmă au primit 40.000 de lei: o adevărată avere pentru acele vremuri. Nu se ştie cât s-a bucurat Ceauşescu de acest cadou. Dar un lucru se ştie cu siguranţă: după decembrie '89, magnifica lucrare a dispărut fără urmă. Şi dispărută a rămas până în zilele noastre.

Vasile SURCEL

Anticar, bibliofil şi editor, Lucreţiu Tudoroiu este unul dintre oamenii care au trăit o viaţă întreagă în preajma cărţilor rare

RADIOGRAFII CULINARE

Dulceţurile lui tata mare

Gheorghe Munteanu, din localitatea Putineiu, judeţul Teleorman, prepara în zilele de vară cele mai bune dulceţuri din sat. Asta o spun cele două nepoate, care în 1989 aveau 13 şi 15 ani, dar şi sătenii care îi călcau pragul şi care nu plecau niciodată fără să fie poftiţi la o dulceaţă şi la un pahar cu apă rece de la cişmea. Toţi se minunau cum de dulceţurile sale nu erau tari, aşa cum erau obişnuiţi să mănânce, pentru că ei nu reuşeau niciodată să prepare acest desert suficient de fluid. Deşi zahărul era raţionalizat, puneau întotdeauna mai mult decât era necesar, aşa că, pentru a scoate nucile din borcanul de dulceaţă, era o adevărată aventură. Lui Gheorghe îi plăcea foarte mult să prepare tot felul de dulciuri, dar mai ales dulceţuri. Reţetele le avea de la soţia sa, Luiza, dar, cum aceasta se îmbolnăvise, nu a mai putut să îşi răsfeţe nepoatele cu bunătăţi. Aşa că, Gheorghe a preluat caietul de reţete de la soţia sa şi talentul, se pare.

Avea mulţi pomi fructiferi în curte, aşa că ingredientele de bază erau la îndemână. Mai greu era cu zahărul, dar se înţelegea foarte bine cu vânzătoarea de la băcănie, Petruţa, şi astfel reuşea să facă rost de cantitatea de care avea nevoie. Dulceaţă de cireşe albe mari, de caise, de nuci, de zmeură şi de vişine – acestea erau preferatele lui Gheorghe. „Tata mare" cum îi spuneau nepoatele, nu mai e astăzi printre noi, dar am făcut rost de caietul de reţete ale gustoaselor dulceţuri.

Iată cum prepara dulceaţa de caise (cu specificarea care trebuie făcută la toate reţetele din caietul său, că adăuga lămâie doar când reuşea să facă rost, în rest o înlocuia cu sarea de lămâie, care se găsea mai des în magazine): la un kg de caise avea nevoie de 600 g zahăr, o linguriţă de zeamă de lămâie şi 150 ml apă. Spăla caisele, le scotea sâmburii. Într-un vas aşeza un pat de caise, apoi un strat de zahăr şi continua operaţia terminând cu un strat de zahăr. Adăuga zeama de lămâie. Lăsa la macerat 12 ore. Adăuga apa şi punea la foc încet, timp de o jumătate de oră. Din când în când amesteca cu lingura de lemn. Sâmburii îi spărgea şi le scotea miezul, apoi îi adăuga în dulceaţă şi mai lăsa să fiarbă un minut. Dulceaţa o punea caldă în borcane şi le închidea ermetic.

Foarte bună era şi dulceaţa de cireşe albe, pentru care avea nevoie de un kg şi jumătate de fructe, un kg de zahăr, zeama de la o lămâie şi vanilie. După ce spăla cireşele, le scotea sâmburii şi le punea într-un vas mai mare să nu se piardă sucul din ele. Peste cireşe adăuga zahărul tos, zeama de lămâie, doi-trei cm dintr-un baton de vanilie şi amesteca uşor. Lăsa să stea două-trei ore, apoi punea cratiţa la foc tare, dar pe o tablă, nu direct pe flacără. Lua spuma cât era nevoie. Lăsa să se răcească, apoi turna dulceaţa în borcane şi le închidea ermetic.

Nepoatele erau foarte încântate de dulceaţa de nuci şi de multe ori îşi invitau prietenii pentru a se lăuda cu această delicatesă. La 100 g nuci, bunicul punea un kg şi jumătate de zahăr, o jumătate de baton de vanilie, o lămâie şi trei pahare de apă. Nucile verzi le curăţa de coajă şi le punea la înmuiat în apă rece timp de 48 de ore. Schimba apa de trei-patru ori pe zi. Apoi scurgea apa şi nucile le punea pentru 24 de ore în apă cu var, scuturând din când în când vasul. Spăla apoi fructele cu apă rece, înţepa fiecare nucă în câteva locuri cu furculiţa şi le punea din nou în apă rece pentru 48 de ore. A şasea zi, scotea nucile din apa rece, le scufunda în apă clocotită, le fierbea timp de 10 minute şi apoi le răsturna într-o sită. Punea nucile în sirop fierbinte, adăuga vanilie şi zeamă de lămâie. După ce dulceaţa dădea în clocot, o lua de pe foc. Când se răcea, se fierbea încă o dată şi această operaţie o repeta de trei ori. Apoi fierbea până când nucile erau fierte. După ce se răcea o punea în borcane pe care le lega cu celofan deasupra.

Deşi era destul de complicat să prepari o astfel de dulceaţă, nepoatele îşi amintesc de bucuria şi mândria lui tata mare când le punea pe farfurioare acest desert delicios. Din păcate, ele nu au mai continuat tradiţia preparării acestor dulceţuri.

Carmen DRĂGAN

CURS DE JURNALISTICĂ (14)

Prelucrarea informaţiilor pentru mesajele cu structură complexă

Introducerile: necazurile unei introduceri concentrate

Este cu neputinţă de evitat, deşi orice ziarist doreşte uneori contrariul: orice articol trebuie să aibă un început. Un cap. Scrierea unei introduceri este cauza unei mari suferinţe. De ce, nu este un mister. Pe baza introducerii, cititorul ia o hotărâre critică: să continui?

Totuşi nu fiţi intimidaţi de introduceri. Gândiţi-vă la ele ca şi când v-ar costa 10 dolari cuvântul sau că fiecare cuvânt trebuie gravat pe oţel inoxidabil, în vreme ce dumneavoastră staţi aşezat pe o sobă încinsă. Gândiţi-vă la economie.

O introducere mai bună prezintă clar punctele esenţiale ale relatării şi, atunci când e posibil, include un amănunt care deosebeşte articolul respectiv de altele de acelaşi fel. Dacă jefuitorii unei bănci au scăpat „într-un Mercedes albastru ca cerul", acest mic fapt aparţine introducerii.

Capul ştirii trebuie să obţină un efect maxim printr-un minim de cuvinte. El nu trebuie să se bâlbâie. Bâlbâiala are o mulţime de cauze:

– o cascadă de amănunte lipsite de importanţă;

– limbaj abstract şi general;

– accent pus pe modul în care se anunţă ceva şi nu pe ceea ce s-a întâmplat sau pe sursă şi nu pe relatarea însăşi;

- pierderea în labirintul cronologiei evenimentului.

Exemplul următor este o bâlbâială în extremis:

„Au fost confiscate ceva cantităţi de marijuana şi heroină, a declarat şeriful Bob Stokes, şi, deşi n-a fost vorba despre un mare raid de droguri, a fost cea mai mare captură de oameni pe care am văzut-o vreodată".

Aceasta este una dintre cele mai stranii fraze de introducere pe care am întâlnit-o vreodată. Ca bâlbâială, este un exemplu clasic, pentru că nu spune nimic. Trebuie să sapi în al treilea şi al patrulea paragraf al articolului ca să înţelegi informaţia:

„Un raid de narcotice a prins în plasă mici cantităţi de marijuana şi heroină, a declarat şefirul Bob Stokes, dar un surprinzător de mare număr de oameni – 73.

– mă aşteptam doar la 10 sau 15 - a spus Tokes".

Chiar şi o introducre scurtă, directă poate fi o bâlbâială.

„Tulsa - O încercare de atac înarmat asupra băncii Mensfield nu a mai avut loc astăzi."

Nu este respectat principiul potrivit căruia cititorilor trebuie să li se spună ce s-a întâmplat, nu ce nu s-a întâmplat. „Nu a reuşit" ar fi fost o expresie mai potrivită, dar oricum această introducere este prea sărăcăcioasă ca să poate sta în picioare.

Nu îngropaţi ştirile!

Iată acum o bâlbâială şi mai sugestivă. Ştirea este scurtă şi pe jumătate îngropată, frazarea este abstractă şi formală, introducerea unui document oficial:

„Membrii Consiliului de Administraţie al Spitalului St. Clare's au votat unanim să nu pună în practică hotărârea Curţii Supreme din New Jersey, prin care tatăl lui Karen Anne Quinlan are permisiunea să întrerupă aparatele care o ţin în viaţă, a declarat astăzi un purtător de cuvânt".

Cititorul trebuie să parcurgă două-treimi din frază înainte de a afla ştirea. Soarta umană este exprimată astfel: „Să întrerupă aparatele care o ţin în viaţă". Următoarea formulare merge chiar în inima problemei. „Spitalul din New Jersey, unde Karen Anne Quinlan zace de aproape un an, nu va pune în discuţie hotărârea judecătoreacă prin care i se dă dreptul la o moarte demnă."

Cine a votat, ce şi cum este un amănunt secundar care poate fi exprimat mai târziu. Punctul principal al ştirii este hotărârea de a nu discuta cele decise de Tribunal şi semnificaţia ei. „Moartea demnă", apare citată mai târziu în articol, ar fi trebuit să fie cuprinsă în introducere. Remarcaţi, de asemenea, cum a doua notă este mult mai apropiată de limbajul familiar. Dacă citiţi cele două introduceri cu voce tare, veţi vedea că prima variantă este scrisă într-un fel în care nu vorbeşte nici o fiinţă omenească.

Fragment din „Tehnica scrisului", Caiet Documentar editat de Catedra de teoria şi practica presei a Academiei de Studii Social-Politice, p. 98-101

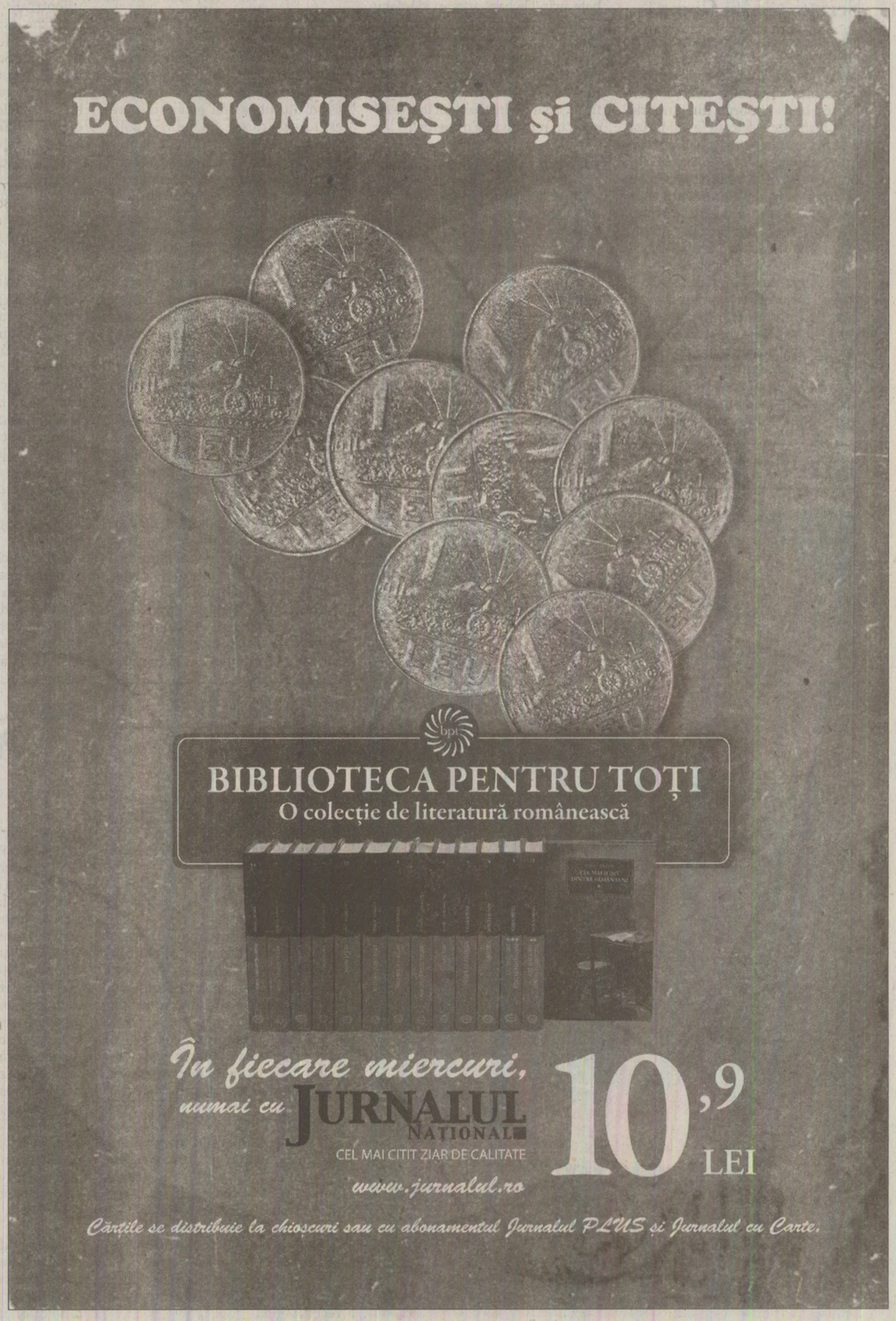

SOVIETICII L-AU SPRIJINIT LOGISTIC PE JARUZELSKI

Intenția generalului Wojciech Jaruzelski de a-l nominaliza pe anticomunistul Tadeusz Mazowiecki în funcția de prim-ministru al Guvernului polonez a fost considerată firească de Mihail Gorbaciov. Spre deosebire de Nicolae Ceaușescu, liderul sovietic se străduia în anul 1989 să acționeze pentru reformarea sistemului comunist din interiorul său, încurajând efectuarea unor schimbări la cel mai înalt nivel politic în statele membre ale Organizației Tratatului de la Varșovia (OTV). Mai mult decât atât, Mihail Gorbaciov a fost de acord ca generalul Wojciech Jaruzelski să renunțe la funcția de prim-secretar al Partidului Muncitoresc Unit Polonez (PMUP), după ce a devenit primul președinte al celei de-a treia Republici Poloneze (19 iulie 1989). Apoi, în cadrul plenarei CC al PMUP de la 29-30 iulie 1989, a fost ales un nou prim-secretar al partidului, în persoana lui Mieczyslaw Rakowski. Mihail Gorbaciov a considerat că orice fel de intervenție militară a trupelor sovietice în afara granițelor URSS, în scopul impunerii unor noi lideri politici în statele membre ale OTV, constituia o mare greșeală. O opinie oarecum similară a avut-o un alt lider suprem al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice (PCUS), Leonid Brejnev – în anii 1980-1981, într-un context politic extrem de tensionat. Astfel, criza cu care se confruntau autorităților de la Varșovia în luna august 1980 i-au determinat pe membrii Biroului Politic al CC al PCUS să alcătuiască la 25 august 1980 o comisie care să urmărească permanent evenimentele care aveau loc în Polonia. Din comisia respectivă au făcut parte: Andrei Gromiko, ministru de Externe; Iuri Andropov, șeful KGB-ului; mareșalul Dmitri Ustinov, ministru al Apărării; Konstantin Cernenko, șeful Secretariatului General al CC al PCUS; Konstantin Rusakov, șeful departamentului Comitetului Central pentru relațiile cu partidele comuniste. În fruntea comisiei respective a fost numit principalul ideolog al PCUS, Mihail Andreevici Suslov.

La 19 iulie 1989, Wojciech Jaruzelski a părăsit conducerea Partidului Muncitoresc Unit Polonez, devenind primul președinte al republicii poloneze FOTO: Arhivele Naționale

Alarmarea unităților militare sovietice

Trei zile mai târziu, membrii Biroului Politic s-au întâlnit într-o ședință pentru a asculta concluziile „Comisiei Suslov". Cu acel prilej, mareșalul Dmitri Ustinov a fost autorizat să alarmeze trei divizii de tancuri (o divizie din cadrul Regiunii militare „Baltica" și două divizii din cadrul Regiunii militare „Bielorusia"), precum și o divizie de infanterie motorizată din Regiunea militară „Transcarpatica". Aceste mari unități trebuiau să-și completeze efectivele și mijloacele de luptă conform statelor de război până la 29 august 1980, ora 18:00, și au alcătuit un grup de forțe pregătit să intervină în orice moment în Polonia. Mareșalul Dmitri Ustinov a ordonat mobilizarea imediată a 25.000 de militari rezerviști și pregătirea a 6.000 de vehicule de diferite tipuri. Totodată, ministrul sovietic al Apărării a fost împuternicit să ia măsuri pentru sprijinirea grupului inițial de forțe sovietice cu cinci-șapte divizii (mobilizând alți 75.000 de rezerviști și pregătind încă 9.000 de vehicule). Aceste divizii noi urmau să intervină în Polonia în sprijinul forțelor inițiale în cazul în care se impunea acest lucru.

Brejnev solicită impunerea legii marțiale în Polonia

În luna octombrie 1980, dezvoltarea sindicatului „Solidaritatea" în Polonia genera deja o mișcare anticomunistă necontrolabilă. De aceea, membrii Biroului Politic al CC al PCUS, în frunte cu Leonid Ilici Brejnev, s-au întâlnit la 29 octombrie 1980 pentru a discuta în mod special despre evoluția crizei poloneze. Participanții la reuniune au fost de acord cu ideea că în Polonia se desfășura o contrarevoluție, iar Leonid Brejnev a afirmat: „Se pare că legea marțială a rămas unica soluție". În opinia noastră, concluzia oferită de liderul PCUS constituie o recunoaștere oficială a succesului neașteptat pe care l-a înregistrat „Solidaritatea" în toamna anului 1980.

Criza poloneză a constituit subiectul reuniunii extraordinare de la Moscova a conducătorilor statelor membre ale OTV (4-5 decembrie 1980). Cu acel prilej, Leonid Brejnev a declarat că este deranjat nu doar de situația critică în care se afla PMUP, ci și de modul cum s-a comportat conducerea acestuia. În opinia sa, liderii PMUP au neglijat munca ideologică și au lansat lozinca înnoirii naționii – fapt ce a generat „întunecarea luptei de clasă", „au început să dea înapoi la primul contact cu mișcarea grevistă", au săvârșit greșeli în planificarea construcției economice și sociale a Poloniei. Leonid Brejnev a spus, la un moment dat, în mod ironic: „Este ușor să lansezi o lozincă: să dăm fiecărui muncitor autoturism și să-l hrănim de la buget."

„Cu toate că Edward Gierek și ceilalți membrii din conducerea PMUP au greșit, Leonid Brejnev a impus ca aceștia să nu mai fie criticați. „Este inadmisibil – a declarat liderul sovietic – ca sub pretextul învinuirii unor persoane, partidul să fie țap ispășitor pentru toate aceste greșeli din trecut și în felul acesta să fie denigrat sistemul ca atare. Comuniștii nu trebuie să fie puși în situația să se căiască în fața adversarului. (...)

Am primit cu încredere declarațiile tovarășilor polonezi că vor să rezolve criza prin mijloace politice. Nu suntem pentru măsuri extreme dacă nu este nevoie. Noi vom fi răbdători, dar nu există siguranță că dușmanul va fi tot atât de reținut. Dacă dușmanul va fi la putere, el va folosi cele mai extreme măsuri. De altfel, de mult 'dușmanul nu se jenează în alegerea mijloacelor de luptă."

La aceeași reuniune, Leonid Brejnev a anunțat că URSS punea la dispoziția Poloniei, sub formă de ajutoare, credite în valută și în ruble convertibile, alimente, materii prime și alte tipuri de mărfuri. Valoarea totală a sprijinului economic-sovietic era de aproximativ 2 miliarde de dolari, din care 1.300.000 de ruble se acordau în valută forte. În plus, URSS participa împreună cu Bulgaria, Ungaria, Cehoslovacia și RDG la crearea unui fond de ajutor destinat Poloniei care depășea valoarea de 450 de milioane de dolari.

Liderul sovietic a mai declarat că „în Polonia, situația nu a fost declarată ca excepțională, dar, în fapt, așa cum s-a arătat aici, ea există". În consecință, îi îndemna pe comuniștii polonezi să se pregătească „să ia măsuri extraordinare împotriva adversarului", adică să instituie legea marțială. De asemenea, Leonid Brejnev sfătuia autoritățile de la Varșovia să se asigure că armata și forțele de securitate poloneze controlau în permanență căile ferate și porturilor. Totodată, a solicitat să fie aplicate imediat măsuri deosebite pentru supravegherea căilor de comunicații chiar dacă legea marțială nu fusese încă instituită – de exemplu, înființarea de comandamente și efectuarea de patrulări militare de-a lungul căilor ferate și șoselelor. O blocare a căilor de comunicații terestre și maritime din Polonia ar fi generat grave probleme militare și economice nu numai statului polonez, ci și celorlalte țări comuniste, în special URSS, RDG și Cehoslovaciei, deoarece Polonia avea o poziție strategică în OTV, fiind o placă turnantă între acele state.

În concluzie, Leonid Brejnev a decis să nu trimită trupe străine în Polonia, pentru înăbușirea mișcării de protest inițiate de membrii sindicatului „Solidaritatea". Liderul sovietic și-a limitat acțiunile la menținerea controlului asupra sistemul de adoptare a deciziilor în cadrul ședințelor organului de conducere al PMUP și în Guvernul polonez. Controlul se realiza atât prin intermediul comandantului-șef al Forțelor Armate Unite ale OTV și al agenților KGB, cât și prin informările prezentate cu diferite prilejuri de liderii statului/partidului/armatei, precum și de principalii colaboratori – ministrul de Interne, secretarul de partid care se ocupa de siguranța națională etc. Adunând și comparând toate datele, autoritățile de la Moscova puteau să realizeze o verificare încrucișată a informațiilor primite, pentru ca apoi să ofere o serie de concluzii factorilor de decizie politici și militari sovietici.

Dr Petre OPRIȘ

Personaje ale disidenței în fostul bloc comunist

În țările din tabăra estică, în rândul disidenței circula o glumă amară despre cum era perceput comunismul, care suna cam așa, după cum a reamintit recent postul britanic BBC News: „Ce mai faci după ce ai făcut deja dintr-un om un comunist 99%?". Răspunsul: „Tai ăla 1% cât a mai rămas!" ...

Era exact calea ce fusese adoptată de regimurile comuniste din țările fostului bloc sovietic, cu particularități de la un stat la altul, în funcție de cum evoluau relațiile fiecăruia cu Moscova și de interesele existente la un moment dat.

Scrisoarea lui Goma

În România, analiștii disidenței aleg drept început al acestei mișcări de rezistență împotriva abuzurilor regimului comunist celebra scrisoare a lui Paul Goma, din ianuarie 1977, prin care scriitorul se solidariza deschis cu disidenții și cu situația din Cehoslovacia. Scrisoarea lui Goma, semnată numai de el, pentru că nimeni nu i s-a alăturat atunci, a fost citită la data de 9 februarie 1977 la postul de radio Europa Liberă. „Sunt alături de voi, cehi, slovaci, unguri, polonezi, germani (...) Aceeași lipsă de drepturi elementare, aceeași batjocorire a omului, aceeași nerușinare a minciunii – peste tot. Peste tot : sărăcie, haos economic, demagogie, nesiguranță, teroare", reia un fragment din text Mircea Stănescu, în lucrarea „Despre dizidență în România comunistă" (1977-1989), publicată în biblioteca online CEEOL (Central and eastern European Online Library). În felul acesta, autorul extrage din scrisoare principiile disidenței: „O luare de poziție care refuză conspirația, transparentă, desfășurată la lumina zilei; o acțiune legalistă, care vizează luarea în serios a drepturilor înscrise în Constituție și a tratatelor internaționale privitoare la acestea, la care România era parte; și una care utilizează mijloace non-violente – ale protestului sau scrisorii deschise – în completă opoziție cu cele teroriste ale regimului comunist." Goma, remarca Mircea Stănescu, compară regimul comunist cu cel nazist, ambele având la bază aceeași ideologie ascunsă „sub mantia umanismului", care „pe de-o parte pretinde că se află în slujba omului, iar pe de alta, taie capul omului", neavând „nici o legătură nici cu ideea, nici cu omul", ci fiind „doar un instrument foarte eficient în reprimarea maselor".

Doina Cornea la vot

Către sfârșitul „epocii de aur" a ieșit la rampă profesoara de la Cluj – Napoca, Doinea Cornea, care, până atunci, se manifestase într-o formă de disidență neobișnuită, o „meditație personală sub influența evenimentelor", apreciază Mircea Stănescu. La data de 17 noiembrie, cu ocazia alegerilor, Doina Cornea și-a exprimat opinia cu voce tare, la secția de vot, unde a citit un text în care își declara refuzul de a participa la niște alegeri „fictive".

„Hotărâsem să trăiesc așa cum îi sfătuiam și pe ceilalți să trăiască. Lucrul acesta devenise o condiție esențială pentru a putea continua: nu mai vroiam să predic cinstea și adevărul în timp ce eu însămi rămâneam deoparte, în adăpostul călduț al casei mele!", transcrie Mircea Stănescu în lucrarea amintită declarația Doinei Cornea. Desigur, lista dizidenților din România nu se oprește aici și conține protagoniști din toate păturile sociale, care au avut de-a face cu unul dintre cele mai represive regimuri din fostul bloc comunist.

Saharov, Soljenițîn

În fosta Uniune Sovietică, care a dat tonul unor decenii de cea mai neagră amintire în partea de est a „Cortinei de Fier", despre disidenți a început să se vorbească după 1965, fiind numiți astfel cetățenii care criticau fie direct, fie indirect politica și practicile Partidului Comunist. Termenul era asimilat adesea cu cele de „criminal", „legionar", „fascist", „dușman al poporului", „al regimului" etc. În lumea liberă avea conotația de persoană non-conformistă cum, de altfel, i-au considerat toți cei care aveau respect pentru ei. Cea mai importantă parte a acțiunilor lor a fost să informeze cetățenii propriei lor țări, dar și străinătatea, despre încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către regimul sovietic. Celebră este „Cronica Evenimentelor Curente", un „samizdăt" care a circulat între 1968 și 1983, având 63 de apariții, cu autori anonimi, în urma căruia au fost arestați mai mulți dizidenți, între care Iuri Șikanovici, Piotr Iakir, Victor Krasin sau Tatiana Velikanova.

În 1976, după aproximativ un an de la semnarea Actului Final de la Helsinki, care cuprindea clauze privind respectarea drepturilor universale ale omului, și după publicarea documentului în presa sovietică se înființează Grupul Helsinki de la Moscova, o organizație non-guvernamentală, influentă, care monitoriza aplicarea prevederilor Actului. Acest ONG există încă în Rusia de astăzi. Moscova nu vedea însă cu ochi buni acest grup, așa că, în următorii ani, au urmat represaliile crunte împotriva membrilor săi. În 1981, grupul a fost forțat să-și înceteze activitatea, iar în 1982, și-a anunțat dizolvarea. În 1989, în perioada „glasnost"-ului, a fost reînființat de foștii săi fondatori, Iuri Orlov și Ludmila Alexeieva.

Pentru disidența sovietică emblematici rămân Andrei Saharov, disident și militant asiduu pentru drepturile omului, precum și pentru reformă în URSS, și luptător împotriva proliferării armelor nucleare, care a fost distins în 1975 cu Premiul Nobel pentru Pace și Alexander Soljenițîn, faimosul scriitor, distins și el, în 1970, cu un Nobel pentru Literatură, una dintre cărțile lui, „Arhipelagul Gulag, devenind o carte de referință privind demascarea teribilelor atrocități ale regimului sovietic. Soljenițîn a fost cunoscut ca disident celebru nu numai în URSS, ci și în întreaga lume.

Walesa, Michnik

Polonia a fost scoasă din comunism de un grup de mari figuri în jurul cărora s-au născut deja legende. Primul sindicat autentic din blocul comunist, Solidarnosc (Solidaritatea), reușise prin propriile puteri să facă să se clatine regimul comunist, care a sfârșit prin a accepta să discute cu opoziția în jurul cunoscutelor „mese rotunde". Eroul era electricianul sindicalist Lech Walesa, omul care avea să devină președinte al Poloniei. Apoi, oamenii lui Walesa, între ei, Geremek, Kuron, dar mai ales Adam Michnik.

Adam Michnik, o mare conștiință a Poloniei, care a transformat Gazeta Wyborcza din prima gazetă electorală a sindicaliștilor într-un cotidian de excepțională calitate intelectuală avea să scrie ministrului de externe al lui Jaruzelski, în timpul cât Legea marțială era în vigoare: „... În noaptea de decembrie, nu eu am fost condamnat, ci libertatea. Nu eu sunt ținut astăzi în închisoare, ci Polonia."

Poetici, nu politici

Grupul Helsinki de la Moscova a servit ca inspirație și pentru alte țări ale Pactului de la Varșovia. În Cehoslavacia, mișcarea disidentă se afirmă în anii '70, unul dintre marii ei protagoniști fiind Vaclav Havel, președinte al Cehoslovaciei între 1989 și 1992 și primul președinte al Cehiei, între 1993 și 2003. Disidenții cehoslovaci au fost supuși și ei, ca și cei din celelalte țări din blocul sovietic, represaliilor poliției secrete cehoslovace, soldate uneori cu arestări, hărțuirea intelectualilor, cărora, la un moment dat, li s-a refuzat chiar angajarea în posturi cu calificare conform pregătirii lor profesionale, iar copiilor lor, candidatura în instituții de învățământ superior.

Faima lui Havel s-a consolidat o dată cu publicarea manifestului „Carta 77", ce s-a vrut a fi o replică la arestarea membrilor formației de muzică psihedelică „The Plastic People of the Universe". Acesta era un grup interzis de Guvernul cehoslovac, care cutezase, totuși, să se producă la un festival de rock, în 1976. „N-am vrut să fim politici, vroiam să fim poetici", explica, de curând, la BBC, saxofonistul formației, Vratislav Brabenek. „Asta înseamnă libertate și mi-aș da viața pentru așa ceva", a continuat el. „Carta 77" a fost fondată în ianuarie 1977, iar membrii ei au jucat roluri importante în răsturnarea dictaturii comuniste fără vărsare de sânge, în 1989, prin „Revoluția de Catifea". Unul dintre liderii marcanți ai acestei revoluții trăgea concluzia: „Disidența a fost singurul lucru pe care comunismul nu l-a putut tolera. Doar pentru faptul că ei existau – având puncte de vedere diferite – disidenții erau o amenințare pentru stat."

Sânziana STANCU

vremea

În țară, vremea a fost în general instabilă în Crișana, Maramureș, Transilvania și Moldova, unde cerul a fost temporar noros și, pe alocuri, au căzut ploi sub formă de averse. În celelalte regiuni, vremea a fost predominant frumoasă, cu cerul variabil, și numai cu totul izolat s-au semnalat averse de ploaie și descărcări electrice. Vântul a suflat slab până la moderat cu intensificări în zona de munte din sectorul nord-vestic. Temperaturile maxime au fost cuprinse în general între 22-32 grade, iar cele minime între 16 și 18 grade. În București, vremea a fost frumoasă, cu cerul variabil. Vântul a suflat slab până la moderat. Temperatura maximă a fost în jur de 30 de grade, iar minima a fost cuprinsă între 16-18.

tv 29 iulie 1989

13:05 La sfârșit de săptămână.
La treisprezece și cinci...
Prefața emisiunii
Melodii populare cu formația „Doina Mureșului" din Tg. Mureș, laureată a Festivalului național „Cântarea României"
Reportaj din actualitatea socialistă a țării. Pentru un aer limpede și curat.
Redactor Mădălina Tudor
O premieră muzicală pe adresa dv.: „Poem târziu" de George Natsis. Versuri de Dan V. Dumitriu. Cântă Marina Florea
Din Fono-Filmoteca de Aur
Armonii lirice. La pian Valentin Gheorghiu
Moment poetic cu Florina Cercel și Cornel Ciupercescu
Desene animate
Cinci minute de... vacanță
Telesport
Autograf... pe portativ: Gabriela Sauciuc
Redactorii ediției: Marin Traian, Ana Potra
14:45 Săptămâna politică
15:00 Închiderea programului
19:00 Telejurnal. 23 August 1944-1989. În întâmpinarea marii noastre sărbători naționale
19:20 Teleenciclopedia. Redactori: Cornelia Rădulescu, Ioan Ionel
19:50 Studioul șlagărelor. Prezintă Octavian Ursulescu. Redactor Mariana Șoltu
20:25 Film artistic. Aterizare forțată
22:20 Telejurnal
22:30 Închiderea programului

Mozaic

ORIZONTAL: 1) Câștigătoare, la București, cu 2-0, a jocului din CCE, cu Glasgow Rangers – Țara organizatoare a Olimpiadei de iarnă. 2) Câștigătoare, pe medalii, în clasamentul pe națiuni al Olimpiadei de la Calgary – Vedetă feminină a patinajului artistic individual – Un alergător la intrarea în Calgary! 3) Ambarcație de antrenament – Gazda canadiană a jocurilor Olimpice de iarnă (1988) 4) Participanții la Olimpiadă – Întrebare – Apare Crișan! 5) Blocaj în limbajul voleibaliștilor – Balon repus în teren 6) Capturat – Rezultat al unui meci – Nu-ți mai trebuie. 7) O literă aparte – Trăgător. 8) Diminutiv feminin – Ulei – Partidă 9) Două la tenis! – Participantă la turneul celor cinci națiuni, la rugby. 10) Echipa din Giulești – Joc al... brazilienilor 11) Boala urechii – De proporții considerabile 12) Clei – Alunecă pe gheață 13) Calificați în turneul final al CE de fotbal din acest an – Face schimbări de feroviari.

VERTICAL: 1) Cunoscut șahist român – Fundașii de margine 2) Probă de sărituri cu schiurile, dominată de finlandezul Matti Nykaenen – Pus în spate. 3) A sări peste un obstacol – A debutat în acest an, în națională de fotbal a țării noastre. 4) Campion – La grămadă – Șiret... pentru intriganți. 5) Păr strâns – Specialiști la schi 6) Localitate în India – Un teren acoperit – Dumitale 7) Os al bazinului – Nume rar 8) Contingent (abr.) – Roată pitică – Literă grecească 9) Acțiuni ale înaintașilor – Pusă în spatele biatloniștilor. 10) Alergător nordic – Nicolae Mateescu – Iacă! 11) Localitate în Franța – Scor net. 12) Acord – Ambarcațiune – Masa de seară. 13) Ritm de joc în viteză – Paralelele ferociare (sing.) – Inter în finale!

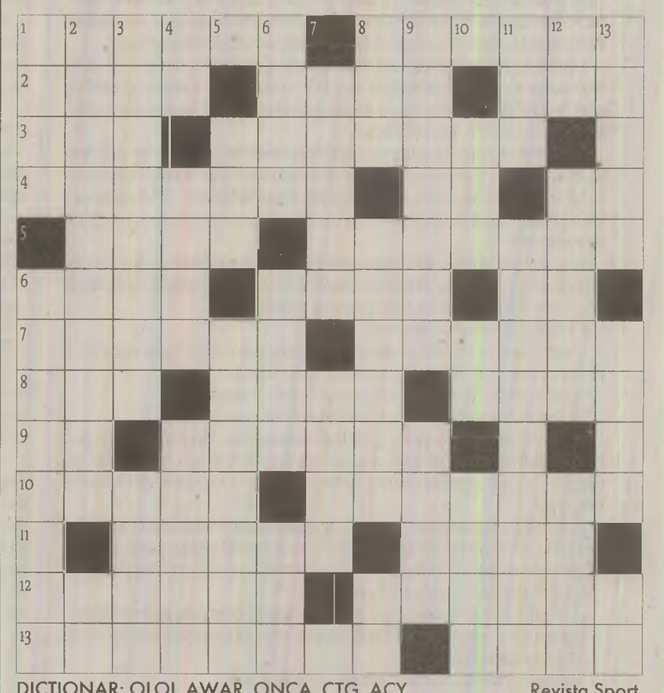

DICȚIONAR: OLOI, AWAR, ONCA, CTG, ACY

Revista Sport

amintiri

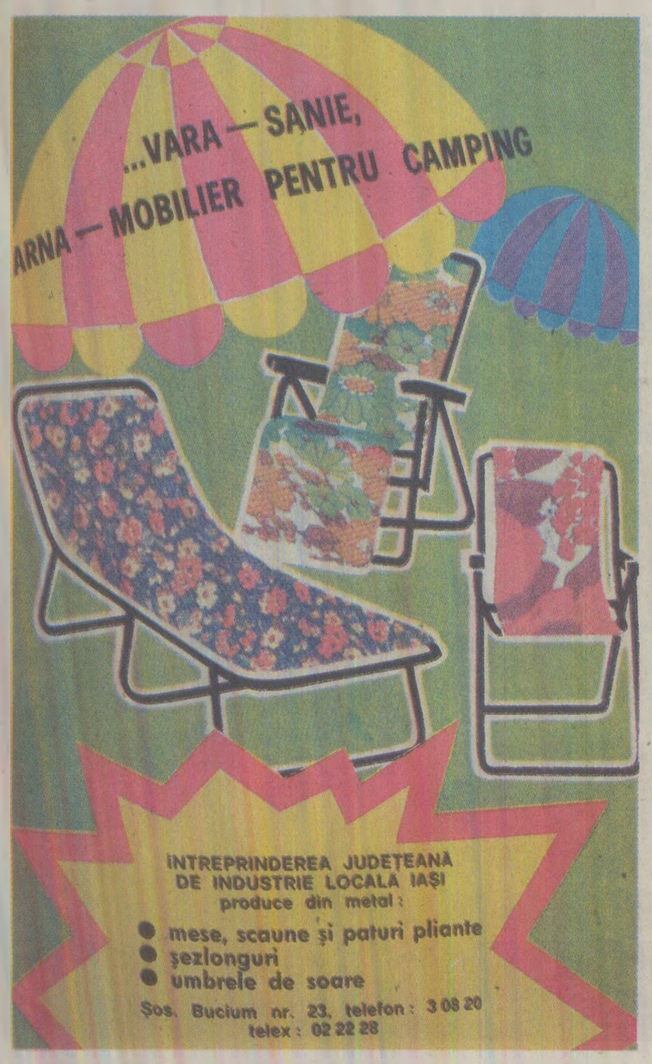

anunțuri

SCHIMBURI DE LOCUINȚE

Două camere decomandate, etaj 9, Teiul Doamnei, pentru garsonieră spațioasă, etaj inferior, Cișmigiu, Kogălniceanu, Domenii, Beller, Dorobanți

Schimb două garsoniere, conf. 1, Favorit, cu apartament 3-4 camere etaj inferior

Tecuci – schimb apartament 2 camere confort 1, cu similar Buzău

Schimb apartament 3 camere, încălzire lemne, zona Polonă, cu două camere sau garsonieră în Drumul Taberei

Schimb garsonieră confort 1, etaj 3, Șoseaua Cățelu, cu apartament două camere decomandate, conf. 1, etaj inferior, zona IOR

PIERDERI

IDMS declară nulă, fiind pierdută, delegația nr 10102/14.XI. 1988 emisă de ICRTI. București pentru ridicat marfă de la întreprinderea Dumbrava Sibiu

ITIA – București declară nulă fiind pierdută foaia parcurs 362936

Pierdut aparat foto la 23 iulie Parcul Herăstrău. Aducătorului recompensă

SUGESTII, SESIZĂRI, RECLAMAȚII

Poluare sonoră și comerț ilicit în Parcul Obor din Capitală

Asociațiile de locatari ale blocurilor P-36 A, P-36, P-27 și P-38 din București, Str. Chiristigiilor nr 2-8, Sectorul 2, ne semnalează că în această zonă cu o mare densitate a populației există parculețul Bucur-Obor, singurul spațiu verde care oferea o oarecare liniște și aer mai curat mamelor ce își scoteau copiii la plimbare. Spunem „oferea o oarecare liniște" pentru că aici și-au găsit loc, de la un timp, tot felul de jocuri de agrement, căluși etc., dotate cu difuzoare puternice, care alcătuiesc o permanentă sursă de poluare sonoră. Mai rău e că în același spațiu destul de restrâns mișună în voie o mulțime de inși dubioși, care practică un comerț ilicit. Colac peste pupăză, au început și lucrările de amenajare a unei barăci metalice care se zice că ar adăposti o baterie de jocuri mecanice, aparținând, cică, unor... „antreprenori particulari".

●●●

Nereușind să dea de arhiva Școlii profesionale metalurgice Giurgiu, școală pe care a absolvit-o în urmă cu mai bine de 30 de ani, Teleașcă Petre din Roșiori de Vede, județul Teleorman s-a adresat redacției noastre. Prin bunăvoința Arhivelor Statului, județul Giurgiu, aflăm nu numai că arhiva școlii respective a fost preluată de către „Grupul de exploatare flotă și porturi – Giurgiu", ci și că petentului i-a fost expediată adeverința solicitată. Mulțumim pentru solicitudine!

●●●

Întreprinderea de transporturi auto Tulcea, cu referire la scrisoarea Vasilicăi Dumitru din comuna Stejaru, care sesiza că autobuzele ITA nu circulă și prin satul Altîn-Tepe ne comunică: S-a prelucrat imediat cazul cu toți șoferii și factorii de conducere și autobuzele noastre circulă și prin sus-menționata localitate. Menționăm că circulația fusese întreruptă temporar pentru faptul că drumul de la intersecția șoselei județene până la Altîn-Tepe era avariat și nu se putea circula pe el. S-au făcut mai multe intervenții la Consiliul popular al comunei Stejaru, de care aparține satul cu pricina, pentru a repara acest drum, însă am găsit destul de greu înțelegerea de care aveam atâta nevoie.

Flacăra, nr. 28/1989

Scinteia – JURNALUL ROMÂNIEI 1989 - ACUM DOUĂZECI DE ANI

Director: Marius Tucă **Editori:** Lavinia Betea (șef secție Istorie recentă), Cristina Diac, Florin Mihai, Ilarion Țiu, Alexandra Zotta (redactori secția Istorie recentă) **Design:** Ioana Bindea **Redacția:** Dana Cobuz, Dr Petre Opriș, Irina Munteanu, Vasile Surcel, Sânziana Stancu, Carmen Drăgan, Eliza Dumitrescu, Adela Cristina Teodorescu, Andrei Stoicu, Ramona Vintilă **Fotografii:** Arhivele Naționale **Ilustrație:** Mihai Stănescu **Telefon:** 021 318 20 37 **e-mail:** istorie.recenta@jurnalul.ro **Layout:** Claudia Smărăndache **Procesare imagine:** Ileana Caloteasa, Robert Tătaru **Corectură:** Daniela Ionescu, Emanuela Bargan, Mihaela Coaje **Tiparul executat la:** Tipografia INTACT

Pagini realizate cu sprijinul AGERPRES — Agenția Națională de Presă AGERPRES